

بررسی مبانی نظری ساختار درس پژوهی

نرگس ابوطالبی^۱، فاطمه صغری مومنیان^۲، خدیجه نوروزی^۳

^۱ دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری-کارشناسی ارشد، روان شناسی تربیتی، مدرس دانشگاه فرهنگیان ساری.

^۲ دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری-کارشناسی ارشد، تکنولوژی آموزشی، کارشناس امور فرهنگی، دانشگاه فرهنگیان ساری.

^۳ کارشناس، حرفه و فن، مرکز تربیت معلم، قائمشهر، ایران و دبیر آموزش و پرورش شهرستان نکا.

چکیده

درس پژوهی رویکرد دیگری برای توسعه دانش حرفه ای معلمان است، که از درون مدارس ابتدایی ژاپن مطرح و توسعه یافته است. در این رویکرد، معلمان با حضور در گروه های کوچک با تشریح مساعی و با شرکت در جلسات هم اندیشی پیرامون اهداف و محتوای دروس، به یک برنامه مقدماتی برای تدریس دست می یابند، سپس با مشاهده اجرای برنامه و نقد آن، فرصتی برای رشد حرفه ای خود مهیا می سازند. درس پژوهی به عنوان مدلی مؤثر برای ترویج و غنی سازی یاد گیری معلمان در مدرسه، نظر بسیاری از اندیشمندان را به خود جلب کرده است.

واژه های کلیدی: مبانی نظری، ساختار، درس پژوهی.

مقدمه

پژوهش عملی و کاربردی در آموزش و پرورش بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته، یکی از دغدغه های کارگزاران و سیاست گذاران آموزشی گسترش پژوهش به ویژه پژوهش مشارکتی در درون مدرسه و کلاس است. درس پژوهی در واقع روش پژوهشی مشارکتی معلمان در کلاس درس است که از آن به عنوان سودمندترین، کاربردی ترین و مؤثرترین برنامه پرورش حرفه ای معلمان در مدارس ژاپن یاد شده است. (سرکار آرنی، ۱۳۷۸: ۶۱)

مثل اقدام پژوهی معلمان در طراحی، اجرا و ارزیابی فرصت می یابند تا با یکدیگر همکاری، همیاری و مشارکت کنند و مسائل درون مدرسه و کلاس را بکاوند، جوابی بیابند و آنرا در عمل بکار ببندند و در پایان ارزیابی گروهی از عمل آموزشی یکدیگر داشته باشند. در درس پژوهی و اقدام پژوهی، معلمان به شیوه کارگروهی تمرین می کنند، دیدگاه های خود را تبادل و تعامل می کنند و از یکدیگر می آموزند، در درس پژوهی بیش از اینکه معلمان مبانی نظری آموزش و یادگیری را بیاموزند، مهارت های علمی و کاربردی مربوط به فرآیند یاددهی - یادگیری (آموزش)، ارزیابی روش های تدریس، خود ارزیابی، فعالیت های آموزشی را می آموزند.

معلمان مباحث روی موضوع مورد پژوهش را انتخاب کرده و به صورت مشارکتی و در گروه، طرح پژوهش مربوط به آن را تهیه می نماید. درس پژوهی مثل اقدام پژوهی به شیوه مشارکتی به ارزیابی دقیق فعالیت های آموزشی انجام شده در ارتباط با موضوع مورد نظر می پردازد. در این شیوه دانش آموزان را در پژوهش خود سهیم و در واقع در حین عمل پژوهش می کنند. (سرکار آرنی، ۱۳۷۸: ۶۲). در درس پژوهی که در مدرسه و کلاس است، بیشتر بر مسائل آموزشی درس و کلاس تمرکز دارند و به جنبه های جزئی و کاربردی در کلاس تمرکز دارد.

درس پژوهی (که سرکار آرنی، آن را "پژوهش مشارکتی معلمان در کلاس درس" آورده است.) مثل اقدام پژوهی، پژوهش حین عمل است که می تواند تأثیر بسیاری در بهبود کیفیت کاری، آموزش در مدرسه و پرورش حرفه ای معلمان داشته باشد. درس پژوهی شکل اولیه ای از توسعه ی حرفه ای معلمان می باشد که هدف عمده آن بهبود مستمر تدریس می باشد به گونه ای که دانش آموزان بتوانند مطالب را به شیوه ی موثر تری بیاموزند. گروه درس پژوه تلاش می کند طرح درس خود را نقد و بررسی و به شیوه بهینه اصلاح نماید. طرح درس مشارکتی رمز موفقیت معلمان می باشد. برای معلم درس پژوه تمام کردن کتاب مهم نیست، یادگیری و فهمیدن دانش آموزان مهم است. درس پژوهی به معلمان یاد می دهد که در کلاس صرفا یاددهنده نباشند بلکه یادگیرنده نیز باشند.

تاریخچه و مختصری از درس پژوهی در ژاپن

درس پژوهی رویکرد دیگری برای توسعه دانش حرفه ای معلمان است، که از درون مدارس ابتدایی ژاپن مطرح و توسعه یافته است. تاریخچه درس پژوهی به قبل از سال های ۱۹۰۰ میلادی بر می گردد. که در ژاپن به نام های کونای کنشویو که از دو قسمت کونای به معنی در مدرسه و کنشویو به معنی کارورزی تشکیل شده است که یک بخش آن جو گیو کن کیو است. جو گیو کن کیو کلمه ای ژاپنی است که از دو قسمت جو گیو به معنی درس و کن کیو به معنی پژوهش یا مطالعه تشکیل شده است و در زبان فارسی به درس پژوهی ترجمه شده است و از معلمان ژاپنی انتظار می رود که بیشتر، یک محقق آموزشی باشند بر همین اساس در ژاپن فعالیت های آموزشی طی ۵۰ سال اخیر تغییر قابل توجهی یافته اند. مسئولان آموزش ژاپن سیستمی را ترتیب دادند که به بهسازی تدریجی و افزایش اثر بخشی آموزش در طول زمان منجر می شود (بختیاری، ۱۳۸۶ و سرکار آرنی، ۱۳۸۶)

این سیستم شامل اهداف یادگیری واضح برای دانش آموزان، یک برنامه درسی مشترک، حمایت مدیران و کار مداوم معلمان که سعی در ایجاد بهبود تدریجی در فعالیت خود دارند، است. ژاپن مسئولیت اولیه بهبود فعالیت کلاس درس را به عهده معلمان گذاشته است. کونای کنشوی کلمه ای است که برای توصیف فرایند مستمر پرورش حرفه ای معلمان در مدرسه به کار می رود و معلمان ژاپنی هنگامی که فعالیت آموزشی خود را آغاز می کنند، در آن درگیر می شوند. همه مدارس ابتدایی و راهنمایی ژاپن به طور فعال با (کونای کنشوی) در ارتباطند. کونای کنشوی که توسط معلمان اداره می شود، شامل مجموعه ای از فعالیت های مختلف است که با هم فرایند جامعی از بهسازی مدرسه را تشکیل می دهند. معلمان با هم در گروه هایی با پایه های تحصیلی مختلف یا موضوعات درسی متفاوت (برای مثال، ریاضیات یا مهارت های زبانی) و نیز در کمیته های ویژه (برای مثال، کمیته تکنولوژی) کار می کنند. یکی از رایج ترین بخش های کونای کنشوی مطالعه درس (جو گیو کن کیو) است در مطالعه درس، گروه های معلمان به طور منظم به مدت طولانی جلسه تشکیل می دهند (از چند ماه تا یک سال) و روی طراحی، اجرا، ارزشیابی و بهبود یک یا چند پژوهش در کلاس درس (جو گیو کن کیو) کار می کنند. مطالعه درس با استفاده از همه شاخص ها در بین معلمان ژاپنی بسیار محبوب است و ارزش بالایی دارد؛ بخصوص در سطح مدارس ابتدایی. این روش رکن اصلی فرایند بهبود مدارس است. ژاپنیها معتقدند اگر می خواهید آموزش را بهبود بخشید، اثر بخش ترین جا برای چنین کاری کلاس درس است. اگر شما این کار را با درس ها شروع کنید، مسأله چگونگی کاربرد نتایج در کلاس درس نا پدید می شود. بهبود در کلاس درس در درجه اول اهمیت است. سپس چالش تشخیص انواع تغییراتی که یادگیری دانش آموزان را بهبود می بخشد، قرار دارد. هنگامی که تغییرات شناسایی شدند، نوبت به چالش اشتراک این دانش با معلمان دیگر می رسد؛ کسانی که با مسائل مشابه مواجهند یا اهداف مشترکی در کلاس درس دارند. در طول ترم اول، ابتدا معلمان جلسات متعددی در سطح مدرسه تشکیل می دهند تا موضوعات یا مباحث اصلی تلاش های کونای کنشوی در آن سال تعیین گردد. پس از انتخاب موضوع کلی، معلمان جلسات دیگری در گروه هایی در سطح پایه های مختلف تشکیل می دهند تا اهدافی را که مطالعه درس در طول سال دنبال خواهد کرد، تعیین کنند. معلمان به چند گروه تقسیم می شوند. مدارس بزرگتر ممکن است برای هر پایه گروه های جدا گانه ای تشکیل دهند که این کار با هدف نگه داشتن اندازه هر گروه در حد ۵ تا ۷ معلم صورت می گیرد. در ترم دوم، گروه های معلمان پژوهش در کلاس درس را شروع می کنند و به این طریق افراد مطلع بعد از پایان تدریس توسط یک معلم در بحث مربوط به کلاس شرکت می کنند هم به رفع مشکل می پردازند و هم خودشان درگیر پژوهش و مطالعه می شوند. معلمان به نوعی در درس پژوهی بعنوان بخشی از وظیفه تدریس و تجربیات مداوم شغلی شان درگیر می شوند. معلمان در بعضی پایه یا کل پایه ها را منظم ملاقات می کنند در بیش از چند ماه برای ترسیم آنچه که بعنوان یک مطالعه تحقیق نامیده می شود تصمیم می گیرند. (ساکای، ۱۳۸۸ و سر کار آرانای وهمکاران، ۱۳۸۳ و سرکار آرانای ۱۳۸۹ و قاسمی، پویا ۱۳۸۸)

اهمیت موضوع درس پژوهی

درس پژوهی یک حلقه ی پژوهشی است که در آن معلمان به صورت گروهی درباره موضوعات برنامه درسی به پژوهش می پردازند. آنها در ابتدا به تبیین مساله می پردازند که فعالیت گروه درس پژوهی را برانگیخته است و هدایت خواهد کرد. مساله می تواند یک سوال عمومی (برای مثال برانگیختن علاقه ی دانش آموزان به پژوهش) یا سوال جزئی تر باشد (برای مثال بهبود فهم دانش آموزان از چگونگی جمع کردن مطالب برای تحقیق جزئی). سپس گروه به مساله شکل می دهد و بر آن تمرکز می کند به نحوی که بتواند در یک درس خاص کلاسی مطرح شود. معمولاً مسئله ای را انتخاب می کنند که از فعالیت های خود به دست آورده اند یا برای دانش آموزانشان دشواریهایی ایجاد کرده است.

هنگامی که یک هدف یادگیری انتخاب شد معلمان برای «برنامه ریزی» و «طراحی درس» تشکیل جلسه می دهند. اگر چه در نهایت یک معلم درس را به عنوان بخشی از فرایند پژوهش تدریس خواهد کرد. ولی خود درس محصول گروهی تلقی می شود.

در اینجا هدف نه تنها تولید یک درس اثر بخش بلکه درک چگونگی و چرایی کارکرد درس برای افزایش غمخ مطالب در میان دانش آموزان است. اغلب برنامه اولیه ای که گروه تولید می کند در جلسه ای برای همه ی معلمان مدرسه مطرح می شود تا به نقد درآید.

برای تدریس زمانی مشخص می شود. معلمان گروه هر کدام نقشی را بر عهده می گیرند و زمینه های لازم برای اجرای موفق درس در شرایط واقعی مورد بررسی قرار می گیرد. هنگام شروع درس معلمان در قسمت عقب کلاس می ایستند یا می نشینند. ولی زمانی که از دانش آموزان خواسته می شود سر جای خود تمرین کنند معلمان ناظر قدم می زنند کار دانش آموزان را مشاهده می کنند و همچنان که درس ادامه پیدا می کند از فعالیت دانش آموزان یادداشت بر میدارند. گاهی به منظور تجزیه و تحلیل درس و بحث درباره آن در زمان دیگر فیلم برداری می شود.

سپس معلمان طی یک جلسه به نقد کارمشترک خود می پردازند. در این جلسه معمولاً به معلمی که درس را آموزش داده است اجازه داده می شود اول از همه صحبت کند و نظر خود را درباره چگونگی اجرای درس و مسائل عمده ی آن اظهار نماید. سپس معلمان دیگر گروه معمولاً از دیدگاه انتقادی درباره قسمت هایی از درس که به نظر آنها مشکل داشته است صحبت می کنند. تمرکز بر درس است نه معلمی که آن را آموزش داده است. هر چه باشد درس محصول گروهی است و همه ی اعضای گروه در مورد نتیجه ی برنامه ی خود احساس مسئولیت می کنند. در واقع آنها از خود انتقاد می کنند. چنین کاری نه یک ارزیابی شخصی بلکه فعالیتی است که به بهبود فردی منجر می شود و از همین رو حائز اهمیت است.

معلمان گروه درس پژوهی با توجه به مشاهدات و بازخورد ها در درس تجدید نظر می کنند. آنها ممکن است مواد آموزشی فعالیت ها سوال ها و مسائل مطرح شده یا همه ی این موارد را تغییر دهند. تاکید آنها اغلب بر تغییر مواردی است که در جریان کلاس درس شواهد دقیقی مبنی بر ضرورت آنها یافته اند. در پایان درسی که معلم ها به روی آن بحث کرده اند و خلاصه ی همه جلسات در یک کتابچه جمع آوری و منتشر می شود تا معلمان دیگر نیز از آن آگاهی یابند. (ساک، ۱۳۸۸ و سرکار آرانی و همکاران، ۱۳۸۳ و سرکار آرانی ۱۳۸۹ و قاسمی، پویا ۱۳۸۸)

شباهت های درس پژوهی و اقدام پژوهی:

- ۱- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی) به توسعه و پرورش حرفه ای کمک می کند. ۲- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی) مشارکتی است. ۳- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی) گروهی (تیمی) است (تاکید بر کار جمعی).
- ۴- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی) چرخه ای (گردشی) است. ۵- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی) توسط معلم شروع می شود.
- ۶- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی)، پژوهشی است با سؤال و مسأله ای شروع می شود.
- ۷- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی) به ترویج و گسترش علم کمک می کند. ۸- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی)، معلم تازه کار و با سابقه را در کنار هم برای هم آموزی و از دگرآموزی دعوت می کند.
- ۹- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی) نیازمند نقادی فعال و متفکرانه است (تفکر انتقادی).

۱۰- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی)، زمان و نتیجه (هر دو) مهم است. ۱۱- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی)، تمرکز در مسائل واقعی مدرسه و کلاس است.

۱۲- هر دو (درس پژوهی و اقدام پژوهی)، کاربرد یافته و نتایج در عمل بکار گرفته می‌شود. (فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۹۴)

تعریف درس پژوهی

درس پژوهی یک رویکرد توسعه‌ی حرفه‌ای است که در آن معلمان با یکدیگر در تدوین طرح درس، طراحی آموزشی، اجرا و عملیاتی کردن کلیه‌ی عناصر تدریس و در مشاهده‌ی نتایج مشارکت دارند. معلمان در این مسیر با جمع‌آوری کلیه‌ی اطلاعات و نحوه‌ی رسیدن دانش‌آموزان به یادگیری با یکدیگر بحث و تبادل نظر می‌کنند تا نسبت به رفع اصلاح روش‌ها و تدریس ناکارآمد به یک نتیجه‌ی واحد رسیده و زمینه‌ی پیشرفت تحصیل دانش‌آموزان را فراهم آورند. در واقع درس پژوهی ترکیبی از اقدامات یک معلم پژوهنده (اقدام پژوهی) و جشنواره‌های الگوهای تدریس تلقی می‌شود. با این تفاوت که شناسایی تدریس و مشکل آموزشی در اقدام پژوهی، به صورت فردی صورت می‌گرفت و نتایج آن قابل تعمیم نبود و به عنوان یک تجربه‌ی موفق آموزشی تلقی می‌شد اما در الگوهای تدریس شناسایی نیز موضوع تدریس و مشکل، از بالا دستی صورت می‌گرفت، در صورتی که در درس پژوهی، معلم و گروه محور شناسایی مشکل و موضوع تدریس می‌باشد. بنابراین درس پژوهی عبارت است از: انتخاب موضوعی خاص از برنامه‌ی درسی توسط معلمان به عنوان مساله یا مشکل که در چهارچوب فرایند واحد کار، طراحی، اجرا، ارزشیابی، نقد و اصلاح به صورت مشترک، عملیاتی شده و از نتایج آن جهت نیل به الگوی مشترک تدریس استفاده می‌کنند. (سرکارآرانی، ۱۳۹۰)

اهداف درس پژوهی

اهداف مهم درس پژوهی مهم به شرح زیر می‌باشد:

باور عمل تدریس به عنوان یک عمل اجتماعی و فرهنگی در نزد آموزگاران،/ تغییر روش‌های قدیمی،/ توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان،/ درک طراحی آموزشی و طرح درس به عنوان فعالیت جمعی در نزد معلمان،/ تحلیل بررسی چگونگی تفکر و یادگیری دانش‌آموزان در حین تدریس،/ تطبیق موضوعات مختلف نسبت به هم و تکمیل یادگیری سازنده موضوعات از هم،/ استفاده معلمان در مدرسه از ایده و دانش یکدیگر،/ شناسایی مسایل و مشکلات یادگیری دانش‌آموزان در خصوص موضوعات متفاوت و اولویت بندی آن‌ها. (ساک، ۱۳۸۸ و سرکار آرانی و همکاران، ۱۳۸۳ و سرکار آرانی ۱۳۸۹ و قاسمی، پویا ۱۳۸۸)

فرایند درس پژوهی

۱- تعیین اهداف (عنوان مساله یا مشکل یا موضوع درسی در اجرای تدریس)

۲- طراحی درس (طرح ریزی یا طراحی آموزشی)

۳- تدریس، مشاهده و گزارش (توسط معلمان و همکاران دیگر)

۴- اصلاح و آموزش مجدد (جمع‌آوری شواهد، بررسی گزارش‌ها و مباحث منجر به تغییر در طرح درس و اجرا جهت اصلاح)

۵- بازتاب و تبادل نتایج از طرف معلمان دیگر را بعد از به ثبت رساندن طرح درس به عنوان گزارش و ارسال به سایر معلمان و واحدهای آموزشی و مناطق دیگر. (فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۹۴)

ابزارهای لازم جهت بالا بردن کیفیت درس پژوهی

- معلمان مشتاق و متعهد

- زمان مناسب برای همکاری و اجرای آن در قبل و بعد

- حمایت سایر عوامل اجرایی یک واحد آموزشی (مدیر، معاون، مربی بهداشت و حتی اولیا)

- برنامه درسی با کیفیت

- روابط معلمان و همکاران در یک واحد آموزشی (روابط رسمی و غیر رسمی)

- جو همکاری گروهی

- شناسایی دقیق مشکلات آموزشی در فرایند تدریس و تلاش برای رفع آن

- استفاده از ابزارهای الکترونیکی در تهیه، بازبینی ... در اجرای تدریس (فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۹۴)

چیستی درس پژوهی

درس پژوهی الگوی عملی بازبینی مداوم الگوهای ذهنی و بازاندیشی مشارکتی عمل کارگزاران آموزشی و الگویی موثر برای بهبود مستمر آموزش در مدرسه محسوب می شود. درس پژوهی به مثابه روش نوین پژوهش در عمل و هسته های کوچک تحول در آموزش، به گسترش پژوهش و تولید دانش حرفه ای در مدرسه کمک می کند. به علاوه بر فرایند یادگیری گروهی و به سازی مستمر (تدوین برنامه، اجرا، بازبینی و بازاندیشی، یادگیری و ترویج یافته ها) مبتنی است و فرصتی برای سهیم شدن کارگزاران آموزشی در تجربه های یکدیگر را فراهم می آورد.

این مدل پژوهش در کلاس درس عملاً بر چرخه یادگیری گروهی، کیفی، مشارکتی و مداوم کارگزاران آموزشی شامل مراحل پنجگانه (تبیین مساله، طراحی، عمل، بازاندیشی، و یادگیری) استوار است. ابتدا معلمان مسایل آموزشی را بررسی می کنند و سوالات پژوهش در کلاس درس را تبیین می کنند. سپس طرحی برای انجام پژوهش مشارکتی خود پیشنهاد می کنند. آنگاه آن را به اجرا می گذارند و در عمل روند اجرا را به دقت مشاهده می کنند، سپس به ارزیابی و بازبینی فرآیند عمل انجام شده می پردازند. در این فرآیند، یادگیری معلمان از یکدیگر به صورت مشارکتی سازماندهی می شود و در عمل، ظرفیت مدارس برای تولید و به کارگیری دانش حرفه ای در مدرسه و گسترش امکان تغییر خود-پایدار و مستمر افزایش می یابد (سرکارآرانی، ۱۳۷۸)

طراحی برنامه درس پژوهی

در این مرحله سوالاتی به شرح زیر مورد توجه قرار می گیرند:

- ۱-چه موضوعی از دروس مورد مطالعه قرار می گیرد؟ ۲-چه کسانی در اجرای کار همکاری می کنند؟ ۳- چه امکاناتی مورد نیاز است؟ ۴-چه کسی درس را اجرا خواهد کرد؟ ۵-در کجا، برای چه کسانی، با طرح چه مسئلی، چه زمانی، چه روش های تدریسی کاربرد دارد؟ ۶-چگونه از انواع ارزشیابی های نوین استفاده نماییم.

سوالات بعد از تدریس

- ۱-آیا برنامه درسی بخوبی اجرا شد؟
- ۲-چه آموزه هایی از روند تدریس قابل برداشت است؟
- ۳-چگونه می توان برنامه را بهتر اجرا نمود؟
- ۴-چه آموزه هایی از روند تدریس قابل برداشت است؟
- ۵-چگونه می توان برنامه را بهتر اجرا نمود؟

مراحل درس پژوهی

- ۱-انتخاب یک موضوع و تبیین مسئله
- ۲-برنامه ریزی برای تدریس درس
- ۳-تدریس در جمع عمومی فراگیران
- ۴-گزارش دهی مستند
- ۵-بازاندیشی و تجدید نظر براساس تفکر گروه
- ۶-تدریس درس تجدید نظر شده
- ۷-مجدداً گزارش دهی مستند
- ۸-ارایه گزارش پایانی (ساک، ۱۳۸۸ و سرکار آرنی وهمکاران، ۱۳۸۳ و سرکار آرنی و قاسمی، پویا ۱۳۸۸)

راهکارهایی در زمینه توسعه فنون درس پژوهی در مدارس

- ۱-گردهم آیی در محیط های غیر رسمی و دوستانه برای گفت و گوهای حرفه ای

فرستی فراهم کنید تا معلمان، برنامه ریزان درسی، سیاستگذاران و کارگزاران و پژوهشگران آموزشی صرف نظر از موقعیت شغلی که دارند دوستانه با هم گفت و گو کنند و در بحث‌ها و تجربه‌های یکدیگر سهیم شوند. به نظر می‌رسد جلسات دوستانه و غیررسمی، اغلب از گردهم‌آیی‌های رسمی برای شروع مؤثرتر است.

۲- ایجاد شبکه‌های ارتباطی اجتماعی برای سهیم شدن در ایده‌ها و تجربه‌های یکدیگر

۳- تعیین نقش هر یک از شرکت‌کنندگان در پژوهش مشارکتی برای به‌سازی فرهنگ آموزش

۴- تعیین زبان مشترک درس پژوهی برای معلمان

زمان زیادی لازم است تا زبان و فهم مشترکی ساخته شود. در فرایند عمل مشارکتی، بسیار مهم است که معلمان دیدگاه‌ها و نگرش‌های مختلف خود را به روشنی به اشتراک بگذارند.

۵- توجه موزون به فرآیندها و پیامدها.

۶- تبیین عینی و روشن زمینه‌های عمل مشترک

۷- ترویج ارزش‌های حرفه‌ای مشترک برای توانمندسازی معلمان

۸- ترویج هم‌عملی و فرهنگ مشارکت و تعامل

آقای موری مبتکر ژاپنی درس پژوهی می‌گوید: معمولاً در آغاز درس پژوهی بعضی از معلمان آمادگی گشودن درهای کلاس خود را به روی سایر همکاران خود ندارند. طبیعی است که آنها تاب و تحمل انتقادهای یک طرفه‌ای که آموزگار را هدف گرفته است را نداشته باشند. بنابر این برای شروع، ما نیازمند تغییر نگرش معلمان نسبت به هدف بازاندیشی آموزش هستیم. در فرایند درس پژوهی ارزیابی آموزش مهم است نه صرفاً ارزشیابی معلم. تاکید ما در درس پژوهی بر آموزش است تا آموزگار. این مساله در باره همکاری‌های مدرسه با پژوهشگران دانشگاه هم قابل بررسی است. آقای موری ادامه می‌دهد: به دلیل روابط سنتی و نگاه بالا به پایین و همکاری بعضاً اداری دانشگاهیان با مدرسه، بعضی از معلمان دوست ندارند که درهای کلاس خود را به روی آنها بکشایند. برخی از آن‌ها احساس می‌کنند که دانشگاهیان فقط می‌توانند از مدرسه و عملکرد معلمان انتقاد کنند بدون اینکه راه حلی عملی برای مسائل ارائه دهند. به زعم آنها بعضی از دانشگاهیان مدرسه را جایی برای یادگیری و انجام پژوهش مشارکتی برای به‌سازی اثربخش آموزش در شرایط برابر نمی‌دانند. بنابر این ما در هر شروع همکاری دوجانبه با دانشگاه چند جلسه با معلمان داریم تا سعی کنیم مشارکت دانشگاه-مدرسه به فرایند تازه‌ای از هم‌عملی، فرهنگ مشارکت و تعامل برابر تبدیل شود. من نیز همیشه به همکاران توضیح می‌دهم که هدف از این کار، یادگیری چگونگی تجزیه و تحلیل درس است برای به‌سازی آموزش به صورت جمعی تا ما را بیش از پیش قادر به فهم نیازهای هر یک از دانش‌آموزان سازد. (ساک، ۱۳۸۸ و سرکار آرانی و همکاران، ۱۳۸۳ و سرکار آرانی ۱۳۸۹ و قاسمی، پویا ۱۳۸۸)

۹- اندیشه ژرف و داشتن روحیه نقد پذیری

۱۰- بالا بردن انگیزه معلمان و انواع تشویق‌های مادی و حقوقی

۱۱- احترام و ارج نهادن به معلمان پژوهنده

۱۲- اختصاص خدمات رفاهی به معلمان محقق

اهمیت درس پژوهی در کلاس درس

"درس پژوهی" شکل اولیه‌ای از رشد حرفه‌ای معلمان در ژاپن است. هدف آن بهبود مستمر تدریس (آموزش) است به گونه‌ای که دانش‌آموزان بتوانند مطالب بیشتری را بیاموزند. تمرکز اولیه آن نیز بر نحوه تفکر و یادگیری دانش‌آموزان است. "درس پژوهی" با سایر اشکال رشد حرفه‌ای متفاوت است، به این دلیل که پرورش حرفه‌ای در حین یاددهی و یادگیری (آموزشی) صورت می‌گیرد. تمرکز آن، چنان‌که جیم استیگلر و جیمز هیبرت در «شکاف آموزشی (یادگیری)» اشاره کرده‌اند، تدریس است، نه معلمان، کار کردن دانش‌آموزان است، نه کار دانش‌آموزان. ملاک سنجش در موفقیت "درس پژوهی" یادگیری معلمان است نه تولید یک درس. تهیه دروس بهتر نتیجه جانبی و ثانویه فرایند است، اما نه هدف اولیه آن.

گروه‌های معلمان کار می‌کنند تا دروسی را که چندین بار تدریس می‌شوند، مورد مشاهده قرار دهند، بحث کنند و اصلاح کنند، تدوین نمایند (بازاندیشی، نواندیشی، بازبینی و...). معلمان فقط یکی دو بار در سال در درس پژوهی درگیر مشارکت کنند، زیرا فرایند کار سخت و فشرده است. (بختیاری، ۱۳۸۶ و سرکار آرانی، ۱۳۸۶)

یک دوره (سیکل) درس پژوهی عبارت است از:

• انتخاب یک کانون (درس کانونی)

• برنامه‌ریزی برای مطالعه درس

• تدریس درس در جمع عمومی

• مشاهده عمیق درس با محوریت هدف‌های گروه

• گزارش‌دهی مستند

• بازاندیشی و تجدید نظر بر اساس تفکر گروه

• تدریس درس تجدید نظر شده

• مجدداً گزارش‌دهی مستند

برنامه‌ریزی، یک برنامه‌ریزی درسی معمولی نیست. بخش مهمی از برنامه‌ریزی مطالعه درس (در زبان ژاپنی) kyozaikenkyuu نام دارد که به "مطالعه فشرده و عمیق مطالب" توسط دکتر ماکوتا یوشیدا [Dr.Makoto yoshida] ترجمه شده است. منظور از مطالب، تنها کتاب‌های درسی نیست، بلکه درک موضوع مورد تدریس، مرور مطالب موجود برای تدریس آن، و بررسی تحقیقاتی است که احتمالاً در آن حیطه (موضوع) انجام شده و موجود است. برخی اوقات، گروه (تیم) ممکن است از نظرات یک کارشناس [یک فرد خبره] هم در زمینه [موضوع] مورد نظر کمک بگیرد. (بختیاری، ۱۳۸۶ و سرکار آرانی، ۱۳۸۶)

علاوه بر همه اینها، گروه کاملاً توجه دارد که:

• در پایان درس، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود چه چیزی را بدانند،

- چگونه دانش‌آموزان را مشارکت داده و درگیر کنیم و ترغیب نماییم،
- چه سؤالی را مطرح کند و با چه واژه‌هایی مطرح کند تا دانش‌آموزان را به فکر (تفکر) وادارد،
- دانش‌آموزان احتمالاً چگونه به فکر (تفکر) واداشته می‌شوند و چگونه به خطاهای پیش‌بینی شده پاسخ می‌دهند،
- کارهای انجام شده چگونه باید مرتب شوند تا داستان درس شکل بگیرد،
- چگونه درس به پایان برسد تا به دانش‌آموزان کمک کند که از آن معنایی استنباط کنند (آنها احساس کنند). همه این فرایندها با "دیدگاه فدراسیون آمریکایی معلمان"^{۱۹} در خصوص رشد و ارتقاء حرفه‌ای اثر بخش و نیز "برنامه پژوهش آموزشی و اشاعه" این فدراسیون هماهنگی دارد. (بختیاری، ۱۳۸۶)

چگونگی اجرای یک تدریس

برای اعضای گروه مفید است که در جلسه‌ای توجیهی درباره "درس‌پژوهی"، یا در مطالعه‌ای در این باره شرکت (مشارکت) کنند. در حال حاضر، برنامه‌های ویدیویی متعددی برای ارائه در این جلسات تهیه شده است. گروهی که مایل است در یک دوره درس‌پژوهی کار کند باید برنامه‌ای را برای دیدارهای خود برای مدت چهار تا شش هفته تنظیم کند و تاریخی را برای تدریس درس در نظر بگیرد.

نوع پشتیبانی از تیم درس پژوهی

مسلماً گروه نیازمند راهنمایی فردی آگاه (باتجربه) و مطلع در "درس‌پژوهی" است. همچنین، از آنجا که گروه با سؤال‌هایی درباره محتوا درگیر است، به همکاری یک متخصص محتوا به عنوان ناظر نیازمند است. بسیار مهم است که سازماندهی طوری انجام شود که همه اعضای گروه به هنگام تدریس درس، مشاهده‌گر، تدریس باشند. برای ارائه گزارش‌ها نیز، مکانی باید در نظر گرفته شود. (بختیاری، ۱۳۸۶ و خاکباز و همکاران، ۱۳۸۷ و استیگلر، جیمز و هیبرت، جیمز، ۱۳۸۴ و سرکار آران، ۱۳۸۶)

معلمان و درس‌پژوهی

درس‌پژوهی "در مفهوم واقعی خود، معلمان را نسبت به اینکه دانش‌آموزان چگونه فکر می‌کنند و چگونه می‌آموزند، آگاه می‌کند. درس‌پژوهی همچنین اهمیت آگاهی از تصویر توسعه‌ای کلان آنچه را که تدریس می‌شود، و آگاهی از ضرورت توجه به جزئیات تفصیلی را که بر یادگیری دانش‌آموز اثر می‌گذارد، آشکار می‌کند.

درس‌پژوهی بر اهداف روشن و درس‌هایی اصلی تأکید می‌کند.

درس‌پژوهی توجه افراد را به اهمیت کاربرد درست زبان جلب می‌کند.

درس‌پژوهی اندیشیدن (بازاندیشی و تفکر) درباره اینکه چگونه یک درس را به پایان برسانیم بطوری که دانش‌آموزان آن را بفهمند و بتوانند از آن معنا بسازند را قوت می‌بخشد.

یادگیری‌ای که درس‌پژوهی برای معلمان به همراه می‌آورد در طول تدریس آنان به کار گرفته می‌شود.

حتی دانش‌آموزان اظهار کرده‌اند از اینکه بزرگسالان علاقمندند بدانند آنها چگونه فکر می‌کنند، احساس خوبی دارند.

درس پژوهی، گروهی از درس‌ها را تولید می‌کند که می‌تواند با گزارش‌هایی درباره اینکه چه چیزی خوب کار می‌کند و چه چیزی خوب کار نمی‌کند، تعامل و با هم مشارکت داشته باشند. (بختیاری، ۱۳۸۶ و خاکباز و همکاران، ۱۳۸۷ و استیگر، جیمز و هیبرت، جیمز، ۱۳۸۴ و سرکار آرانی، ۱۳۸۶)

مراحل فرایند مطالعه درس پژوهی:

مرحله اول: عنوان درس و تبیین مسأله:

اساساً مطالعه درس یک فرایند حل مسأله است. بنابر این، مرحله اول به تبیین مسأله ای اختصاص دارد که فعالیت گروه مطالعه درس را برانگیخته است و هدایت خواهد کرد. مسأله می‌تواند یک سؤال عمومی (برای مثال، برانگیختن علاقه دانش‌آموزان به ریاضیات) یا یک سؤال جزئی تر باشد (برای مثال، بهبود فهم دانش‌آموزان از چگونگی جمع کردن کسرهایی با مخرجهای نامساوی). سپس، گروه به مسأله شکل می‌دهد و بر آن تمرکز می‌کند؛ به نحوی که بتواند در یک درس خاص کلاسی مطرح شود. معمولاً معلمان مسأله ای را انتخاب می‌کنند که از فعالیت‌های خود به دست آورده اند یا برای دانش‌آموزانشان دشواری‌هایی ایجاد کرده است. با وجود این، گاهی مسأله از سطوح بالای آموزشی مطرح می‌شود. مانند آنچه سیاست‌گذاران آموزشی به عنوان موضوعات قابل توجه معلمان در مدارس و کلاس‌های درس مطرح می‌کنند؛ مثلاً وزارت آموزش و پرورش یک سؤال عمومی را طرح می‌کند: چگونه می‌توانیم به دانش‌آموزان کمک کنیم تا مستقل شوند؟ آن‌گاه از برخی مدارس در سراسر کشور می‌خواهد که سؤال را در قالب مطالعه درس بررسی کنند و نتایج خود را گزارش دهند. در مواقع دیگر، مقامات ستادی توصیه‌هایی می‌کنند که از مدیران انتظار می‌رود آن‌ها را به اجرا در آورند. این ترکیب بر نامه ریزی از بالا به پایین و پایین به بالا جزء منحصر به فرد سیاست آموزشی در ژاپن است و میان معلمان کلاس درس و مقامات آموزشی ملی ارتباط مستقیمی ایجاد می‌کند. (ساکي، ۱۳۸۸ و سرکار آرانی و همکاران، ۱۳۸۳ و سرکار آرانی ۱۳۸۹ و قاسمی، پویا ۱۳۸۸)

مرحله دوم: برنامه ریزی درس:

هنگامی که یک هدف یادگیری انتخاب شد، معلمان برای برنامه ریزی و طراحی درس تشکیل جلسه می‌دهند. اگر چه در نهایت، یک معلم درس را به عنوان بخشی از فرایند پژوهش تدریس خواهد کرد ولی خود درس محصولی گروهی تلقی می‌شود. اغلب معلمان برنامه ریزی خود را با نگاه کردن به کتاب‌ها و مطالب تهیه شده توسط معلمان دیگر که مسأله مشابهی را مطالعه کرده اند، شروع می‌کنند. بنابر آنچه در یک کتاب ژاپنی درباره چگونگی آماده سازی یک پژوهش مشارکتی در کلاس درس آمده است، طرح درس مناسب باید با یک فرضیه در ذهن شکل گیرد: ایده ای که باید آن را آزمود و در قالب تمرین کلاسی بر روی آن کار کرد. در این جا هدف نه تنها تولید درس اثر بخش بلکه درک چگونگی و چرایی کار کرد درس برای افزایش فهم مطالب در میان دانش‌آموزان است. اغلب، برنامه اولیه ای که گروه تولید می‌کند، در جلسه ای برای همه معلمان مدرسه مطرح می‌شود تا به نقد در آید. بر مبنای چنین باز خوردی، نسخه تجدید نظر شده آماده اجرا می‌شود. این فرایند برنامه ریزی اولیه ممکن است چندین ماه طول بکشد.

مرحله سوم: آموزش درس:

برای تدریس و آموزش درس تاریخی تعیین می‌شود. یک معلم درس را آموزش می‌دهد ولی همه افراد گروه کاملاً در آماده سازی آن مشارکت می‌کنند. شب قبل، گروه ممکن است تا دیر وقت در مدرسه بماند؛ نقش هر یک از اعضا در کلاس درس

تعیین شود و زمینه های لازم برای اجرای موفق درس در شرایط واقعی مورد بررسی قرار گیرد. در روز ارائه درس، معلمان گروه کلاس های خود را برای مشاهده درسی که تدریس خواهد شد، ترک می کنند. (معلمان کلاس های خود را بدون سرپرستی بزرگسالان ترک می کنند. دو دانش آموز، به عنوان کنترل کننده کلاس منصوب و مسئولیت کلاس را عهده دار می شوند) هنگام شروع درس، معلمان در قسمت عقب کلاس می نشینند یا می ایستند ولی زمانی که از دانش آموزان خواسته می شود سر جای خود تمرین کنند، معلمان ناظر قدم می زنند، کار دانش آموزان را مشاهده می کنند و همچنان که درس ادامه می یابد، از فعالیت دانش آموزان یاد داشت بر می دارند. گاهی به منظور تجزیه و تحلیل درس و بحث درباره آن در زمان دیگر، از آن فیلم برداری می شود. (ساک، ۱۳۸۸ و سرکار آرائی و همکاران، ۱۳۸۳ و سرکار آرائی ۱۳۸۹ و قاسمی، پویا ۱۳۸۸)

مرحله چهارم: ارزشیابی درس و انعکاس تأثیر آن:

همان روزی که درس آموزش داده می شود، عموماً گروه در مدرسه می ماند و تشکیل جلسه می دهد. معمولاً به معلمی که درس را آموزش داده است، اجازه داده می شود اول از همه صحبت کند و نظر خود را درباره چگونگی اجرای درس و مسائل عمده آن اظهار نماید. سپس، معلمان دیگر معمولاً از دیدگاه انتقادی درباره قسمت هایی از درس که به نظر آن ها مشکل داشته است، صحبت می کنند. تمرکز بر درس است نه معلمی که آن را آموزش داده است؛ هر چه باشد، درس محصولی گروهی است و همه اعضای گروه در مورد نتیجه برنامه خود احساس مسئولیت می کنند. در واقع، آن ها از خود انتقاد می کنند. چنین کاری نه یک ارزشیابی شخصی بلکه فعالیتی است که به بهبود فردی منجر می شود و از همین رو حائز اهمیت است.

مرحله پنجم: تجدید نظر در درس

معلمان گروه پژوهش در کلاس درس با توجه به مشاهدات و بازخوردها در درس تجدید نظر می کنند. آن ها ممکن است موارد آموزشی، فعالیت ها، سؤال ها و مسائل مطرح شده یا همه این موارد را تغییر دهند. تأکید آن ها اغلب بر تغییر مواردی است که در جریان کلاس درس شواهد دقیقی مبنی بر ضرورت آن ها یافته اند.

مرحله ششم: آموزش درس تجدیدنظر شده

زمانی که طرح درس تجدید نظر شده آماده شد، درس در کلاس متفاوتی تدریس می شود. گاهی معلم درس همان معلم قبلی است ولی در بیش تر موارد معلم دیگری از گروه پژوهشی تدریس را بر عهده می گیرد. یکی از ویژگی های این مرحله آن است که همه اعضای شورای معلمان برای شرکت در پژوهش در کلاس درس دعوت می شوند. حضور آنان در مدرسه ای بزرگ که تعداد معلمان جمع شده در یک کلاس آن احتمالاً از تعداد دانش آموزان کلاس بیش تر است، کاملاً شگفت انگیز به نظر می رسد. (ساک، ۱۳۸۸ و سرکار آرائی و همکاران، ۱۳۸۳ و سرکار آرائی ۱۳۸۹ و قاسمی، پویا ۱۳۸۸)

مرحله هفتم: ارزشیابی و باز اندیشی:

در این مرحله معمولاً همه اعضای شورای معلمان در یک جلسه طولانی شرکت می کنند. گاهی یک فرد متخصص از خارج از مدرسه برای شرکت در این جلسه دعوت می شود. همچون دفعه قبل، معلمی که درس را آموزش داده است، اجازه دارد ابتدا درباره آنچه گروه سعی در دستیابی به آن دارد، سخن گوید و ارزیابی خود را از میزان موفقیت درس و بخش هایی از آن که هنوز به تجدید نظر نیاز دارد، بیان کند. سپس، ناظران درس را نقد و تغییراتی را پیشنهاد می کنند. هنگام بحث درباره درس، نه تنها یاد گیری و فهم دانش آموزان، بلکه آن دسته از مسائل عمومی که بوسیله فرضیه های اصلی پژوهش در کلاس درس بیان شده اند، مورد توجه قرار می گیرد و بالاخره درباره این که چه چیزی از درس و اجرای آن آموخته شده است، صحبت به میان می آید.

مرحله هشتم: سهیم شدن در نتایج

این فرایند بر یک درس مشخص متمرکز شده است آنچه این گروه معلمان یاد گرفته اند، ارتباط فوری با سایر معلمان ژاپنی است که می کوشند مفاهیم یکسانی را در همان پایه آموزش دهند. در واقع، معلمانی که در یک گروه مطالعه درس قرار دارند، شاهد سهیم شدن دانش آموزان در یافته های خود به عنوان بخش عظیمی از فرایند مطالعه درس هستند. این اشتراک به روش های متعددی اجرا می شود. یکی از راه ها نوشتن گزارش است و بیش تر گروه های مطالعه درس برای بازگو کردن جریان فعالیت گروهی خود گزارشی تهیه می کنند. این گزارش ها، حتی اگر تنها برای آرشیو و مرجع معلمان باشد، به صورت کتاب منتشر می شود. کتاب ها توسط شورای معلمان و مدیر مدرسه خوانده می شود و اگر به اندازه کافی جالب باشد، برای مسوولان آموزشی در سطح استان ارسال می گردد. اگر یک استاد دانشگاه با گروه همکاری کرده باشد، گزارش ممکن است برای مخاطبانی در سطح وسیعتر نوشته و توسط یک ناشر تجاری چاپ شود. روش دیگر سهیم شدن در ارائه نتایج پژوهش در کلاس درس در نمایشگاه و دعوت کردن از معلمان مدارس دیگر برای دیدن آموزش نسخه نهایی درس است. در پایان سال تحصیلی یک نمایشگاه درس برگزار می کنند و از معلمان مدارس سراسر منطقه برای مشاهده پژوهش های کلاس درس که در حوزه های مختلف موضوعی تهیه شده اند، دعوت به عمل می آورند. این یک جشنواره است و بخش مهمی از پرورش حرفه ای معلمان محسوب می شود. همچنین یکی از راه های اولیه ای است که معلمان می توانند درباره نو آوریهایی که در مدارس دیگر انجام شده است، مطالبی بیاموزند. (ساک، ۱۳۸۸ و سرکار آرنای وهمکاران، ۱۳۸۳ و سرکار آرنای ۱۳۸۹ و قاسمی، پویا ۱۳۸۸)

نتیجه گیری

در فرایند درس پژوهی معلمان در کلاس درس، پس از مباحث گروهی، موضوع مورد پژوهش را انتخاب می کنند، طرح درس مربوط به آن را به صورت مشارکتی و در گروه تهیه می کنند و به شیوه ی مشارکتی به ارزیابی دقیق فعالیت های آموزشی انجام شده در زمینه ی موضوع مورد نظر می پردازند. دانش آموزان را در پژوهش خود سهیم می کنند و در واقع، در حین عمل به پژوهش می پردازند و می آموزند. در پژوهش مشارکتی در کلاس درس، معلمان برای فعالیت های گروهی خود در حل مسائل مدرسه و بر اساس نیاز ها ی حرفه ای خویش فرصت های گران بهایی پیدا می کنند. آنها می توانند روش های نوینی را در تدریس جست و جو کنند، به طراحی برنامه هایی برای بهره گیری از فناوری نوین بپردازند، بر مهارت های ویژه ای در فرایند آموزش و یادگیری متمرکز شوند و روش های اداره ی کلاس را بهبود بخشند. در این روش، معلمان امکان مبادله ی تجربه های خود را پیدا می کنند و می توانند مشکلات آموزشی مدرسه را در فرایند مشارکتی مورد مطالعه قرار دهند. در درس پژوهی بر پرورش حرفه ای معلمان در کلاس درس متمرکز شده است. ایجاد زمینه هایی برای یادگیری معلمان از یکدیگر، چالش ارتباط میان معلم و دانش آموزان و آموختن معلمان در مشارکت فعال در مباحث حرفه ای مورو تاکید قرار گرفته است. در این روش، معلمان، یاد گیرنده تلقی می شوند و در کلاس و مدرسه ی خود امکان بهسازی و توسعه ی مواد آموزشی را می یابند آن ها در ضمن تهیه ی طرح درس، تهیه ی پروژه های پژوهشی مشارکتی، طرح مباحث انتقادی در ارتباط با مدرسه، کلاس درس، محتوای آموزشی و دانش آموزان، از یکدیگر می آموزند و بر توانایی های حرفه ای خود می افزایند. در روش پژوهش مشارکتی، معلمان می کوشند نیاز های متفاوت دانش آموزان را در خصوص موفقیت های تحصیلی شان درک کنند و به عنوان یک پژوهشگر در کلاس درس و در زمینه ی روابط میان معلم و دانش آموز، اتفاقات کلاس درس، ارزشیابی فرایند آموزش و یادگیری، شناخت بیشتر دانش آموزان و علایق آنها به درک بیشتری برسند. معلمان، کلاس درس را نه تنها یک محیط کاری، که منبعی برای پرورش توانایی های حرفه ای خود تلقی می کنند. آن ها در زمینه ی آموزش و پرورش در مدرسه برنامه های درسی، طراحی برنامه های درسی، پاسخ گویی به نیاز های دانش آموزان و.. در خود، نوعی وظیفه و مسئولیت مشترک احساس می کنند. این احساس مسئولیت و یافتن روش های موثر برای انجام دادن بهتر آن، به معلمان امکان می دهد تا برای ارتقای شایستگی حرفه ای خود، از کلاس حداکثر استفاده را ببرند. معلمان در عین حال که به سازماندهی آن چه باید آموزش دهند می پردازند، به آن چه باید بیاموزند نیز توجه و برنامه های لازم آن را تهیه می کنند. به

علاوه، مسئولیت ارزشیابی میزان موفقیت دانش آموزان و کیفیت آموزشی خود را هم بر عهده می گیرند. به این ترتیب، معلم امکان می یابد آن چه را که باید بیاموزد و آموزش دهد، ارزیابی کند. این خود ارزیابی تواناییهای او را در بهبود فرایند آموزش یادگیری تا حدود زیادی بالا می برد.

منابع

۱. استیگلر، جیمز و هیبرت، جیمز (۱۳۸۴). شکاف آموزشی: بهترین ایده ها از معلمان جهان برای بهبود آموزش در کلاس درس. ترجمه محمد رضا سرکار آرانی و علیرضا مقدم. تهران: مدرسه چاپ دوم.
۲. بختیاری، ابولفضل (مرداد ۱۳۸۶). اقدام پژوهی: فرآیندی در جهت بهبود وضعیت حرفه‌ای معلمان، پژوهشنامه آموزشی: پنجمین ویژه نامه معلم پژوهنده، شماره ۲۵: یادداشت سردبیر
۳. بختیاری، ابولفضل و ایرانی، یوسف (۱۳۸۶). پژوهش عملی یا اقدام پژوهی. تهران: لوح زرین، چاپ سوم
۴. جیمز استیگلر و جیمز هیبرت (۱۳۹۰). شکاف آموزشی: بهترین ایده ها از معلمان جهان برای بهبود آموزش در کلاس درس، ترجمه محمد رضا سرکار آرانی و علی رضا مقدم، چاپ ششم، تهران: انتشارات مدرسه.
۵. خاکباز، عظیمه السادات؛ فدایی، محمد رضا و موسی پور، نعمت اله (تابستان ۱۳۸۷). "تأثیر درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای معلمان ریاضی". فصلنامه تعلیم و تربیت. نشریه پژوهشکده تعلیم و تربیت. ۲۴،۹۴: ص ۱۲۳-۱۴۶.
۶. ساکی، رضا (۱۳۸۸). سواد پژوهشی معلم (راهنمایی برای ژرف اندیشی در باره ی یاددهی - یادگیری). مشخصات نشر: تهران: دانش آفرین.
۷. ساکی، رضا. آهنگیان، محمد رضا و همکاران (۱۳۸۳). اقدام پژوهی: راهبردی برای بهبود آموزش و تدریس. تهران: وزارت آموزش و پرورش، پژوهشکده تعلیم و تربیت.
۸. ساکی، رضا و همکاران (مترجم، ۱۳۸۸). لاگمن، الن کاند لیف؛ شولمن، لی - ۱۹۳۸. مباحث اساسی در پژوهش های آموزشی (مشکلات و امکان ها) - تهران - وزارت آموزش و پرورش - پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش.
۹. سر کار آرانی، محمد رضا و مقدمعلی، رضا، (مترجم، ۱۳۸۳). شکاف آموزشی: بهترین ایده ها از معلمان جهان برای بهبود آموزش در کلاس درس: مطالعه تطبیقی روش های آموزش ریاضی در آلمان، ژاپن و آمریکا / نویسندگان جیمز استیگلر، جیمز هیبرت؛ تهران: مدرسه.
۱۰. سر کار آرانی، محمد رضا و مقدمعلی، رضا، (مترجم، ۱۳۸۳). شکاف آموزشی: بهترین ایده ها از معلمان جهان برای بهبود آموزش در کلاس درس: مطالعه تطبیقی روش های آموزش ریاضی در آلمان، ژاپن و آمریکا / نویسندگان جیمز استیگلر، جیمز هیبرت؛ تهران: مدرسه.
۱۱. سرکار آرانی، محمد رضا (۱۳۸۶ اسفند). " درس پژوهی: الگویی برای تولید دانش حرفه ای در مدرسه ". رشد مدیریت مدرسه. دوره ششم، شماره ۵۱: ص ۱۰-۱۲
۱۲. سرکار آرانی، محمد رضا (پاییز ۱۳۷۸). " پژوهش مشارکتی معلمان در کلاس درس: تجربه ژاپن در پرورش حرفه‌ای معلمان در مدرسه ". فصلنامه تعلیم و تربیت. نشریه پژوهشکده تعلیم و تربیت. سال یازدهم. شماره پیاپی ۵۹: ص ۷۶-۶۱.
۱۳. سرکار آرانی، محمد رضا (فروردین ۱۳۸۷). " درس پژوهی: هسته‌ی تحول در آموزش و پرورش. " رشد مدیریت مدرسه. شماره ۵۲.
۱۴. سرکار آرانی، محمد رضا (۱۳۸۱). فرهنگ آموزش در ژاپن - برنامه‌درسی و فرایند یاددهی - یادگیری در آموزش و پرورش دوره ابتدایی ژاپن با تأکید بر اصطلاحات برنامه های درسی با رویکرد تلفیقی - تهران روز نگار.
۱۵. سرکار آرانی، محمد رضا (۱۳۸۲) - اصلاحات آموزشی و مدرن سازی با تأکید بر مطالعه تطبیقی آموزش و پرورش ایران و ژاپن - تهران: روز نگار.

۱۶. سرکارآرانی، محمد رضا (۱۳۸۹). فرهنگ آموزش و یادگیری پژوهشی مردم نگارانه با رویکردی تربیتی. مدرسه چاپ دوم
۱۷. سرکارآرانی، محمد رضا (مترجم، ۱۳۷۸). تألیف لويس، کاترین و تسوچیدا. مبانی آموزش و پرورش ابتدایی در ژاپن و مقایسه آن با آمریکا.
۱۸. سرکارآرانی، محمد رضا (۱۳۷۸). پژوهش مشارکتی معلمان در کلاس درس، تجربه ژاپن در پرورش حرفه ای معلمان. فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۳.
۱۹. سرکارآرانی، محمد رضا (۱۳۷۹). الفبای مدیریت کلاس درس: راهبردهای برای آموزش اثر بخش /نویسنده روبرت تی. تایر؛ تهران: مدرسه.
۲۰. قاسمی، پویا (۱۳۸۸). راهنمای عملی پژوهش در عمل. تهران: پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش.

Evaluation of the Theoretical Foundations of Research Base Study

Narges Aboutalebi¹, Fatemeh Soghra Momenyan², Khadijeh Nowruzi³

1. Islamic Azad University of Sari, Master of Art in Educational Psychology, Sari Farhangian University Educator

2. Islamic Azad University of Sari, Master of Art in Educational Technology, Cultural Affairs Expert, Sari Farhangian University

3. Vocational expert, Teacher Training Center, Gaemshahr, Iran, Teacher in Neka City

Abstract

Research base study is another approach used to develop the professional knowledge of teachers developed from elementary schools of Japan. In this approach, teachers achieve preliminary program for teaching by collaboration and by participating in seminars about the objectives and course content. Then, they provide an opportunity for their professional growth by observing the program implementation and reviewing it. Research base study, as in effective model for promoting and enriching the learning of teachers in school, has drawn the attention of many thinkers.

Keywords: Theoretical Foundations, Structure, Researcher Base Study
